

Vaalijohtosääntöön ehdotettavien muutosten perustelut

Yleisperustelut

Vaalijohtosääntöön ehdotetaan osin teknis- ja päivitysluonteisia muutoksia, kuten vaalitoimikuntia koskevan pykälän kumoamista. Osin muutokset aiheutuvat YPA 2.0 -prosessista, ja näitä muutoksia on kuvattu tarkemmin erillisessä perustelumuongissa. Lisäksi yliopistokollegion vaaleista on nostettu vaalijohtosääntöön sellaiset määräykset, jotka viime vaalien yhteydessä antoi yleishallinnon toimialajohtaja. Ei voi pitää perusteltuna, että samaa asiaa koskevat samantasoiset määräykset annetaan muiden lakisääteisten monijäsenisten toimielinten osalta vaalijohtosäännössä, mutta yliopistokollegion osalta hallinnollisena ohjeistuksena. Koska keskusvaalilautakunnan vaalijohtosäännön muutoksia koskeva toimeksianto käsitti vaalien käytännön toteutukseen liittyvät tarpeelliset muutokset sekä yliopistopalvelujen tulevaan YPA 2.0 -palvelumalliin liittyvät vaalioikeusmääräysten muutokset, ehdotukseen ei sisälly tätä laajempia muutoksia kuten esim. suoraa vaalia yliopistokollegioon.

Vaikka tiedekuntaneuvostojen kokoonpanoa (kolmikantaa) koskevat määräykset sisältyvät vaalijohtosääntöön, niiden muutoksia valmistelee TOIJO-implementointiryhmä. Kyseiset määräykset koskevat myös opiskelijoita, joten niitä ei voi valmistella keskusvaalilautakunnassa, jossa ei ole opiskelijaedustusta. Kokoonpano on myös sidonnainen tiedekuntaneuvostojen kokoa koskevien pääjohtosäännön määräysten muutosehdotuksiin, joita TOIJO-implementointityöryhmä valmistelee. Vaalijohtosäännön muutosehdotus ei sisällä vielä TOIJO-implementointityöryhmän ehdotuksia kolmikannasta, koska TOIJO-ryhmän ehdotus on valmistumassa vasta huhtikuun puoliväliin.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 §

Erillisten laitosten johtokunnissa henkilöstöä edustavien jäsenten valinnasta tulee jatkuvasti kysymyksiä, ja eri laitoksissa on sovellettu hyvin erilaisia menettelyjä. Vakka-järjestelmää käytetään myös esim. yliopistopalvelujen yhteistyöryhmän valinnassa. Nämä valinta- ja vaalikysymykset eivät kuitenkaan ole yliopiston kokonaisuuden kannalta ja kyseisten elinten toimivallan perusteella niin merkittäviä, että ne olisi tarpeen nostaa johtosääntötasolle. Hallintojohtajan päätös valmistellaan yhteistyössä erillisten laitosten kanssa. Kansalliskirjaston osalta menettelystä on säädetty laissa, joten lisätty pykälään Kansalliskirjastoa koskeva rajaus.

2 §

Lisätty yliopistokollegion vaalien vakiintunut ajankohta selvyiden vuoksi johtosääntöön.

3 §

Lisätty henkilöstöasioiden asiantuntemuksen vaatimus keskusvaalilautakunnan kokoonpanoon, koska henkilöstöasioiden panos on olennainen vaalioikeuksia määriteltäessä ja tarkistettaessa, ja ylipäänsä henkilöstön oikeuksista ja velvollisuuksista päätettäessä. Lisätty jo vakiintunut varajäsenkäytäntö selvyiden vuoksi johtosääntöön. Korjattu varajäsenkohta selvemäksi lausunnoissa esitetyn mukaisesti.

4 ja 5 §

Molemmat kumottu tarpeettomina. Vaalitoimikunnat ovat olleet tarpeen fyysisillä vaaliurnilla ja äänestyslipuilla järjestettävän vaalin aikana, mutta ei ole nähtävissä, että niille enää olisi tarvetta. Päätösvaltaisuutta koskeva määräys on samansisältöinen kuin johtosäännön vastaava määräys ja siten lähinnä omiaan luomaan epäselvyyttä.

6 §

Tekninen korjaus, koska yliopistopalvelujen nykymuotoinen jako yhteisiin ja lähipalveluihin lakkaa YPA 2.0 -prosessin myötä.

8 §

Tiedekuntaneuvostojen kokoonpanoa (kolmikantaa) koskeviin kohtiin on tulossa muutosehdotukset TOIJO-implementointityöryhmältä, joka valmistelee myös pääjohtosääntöön tiedekuntaneuvostojen kokoa koskevia muutoksia. TOIJO-ehdotus sisältää tasakolmikannan ja kolme eri kokovaihtoehtoa (12/18/24 jäsentä). Pykälän muut muutokset aiheutuvat YPA 2.0 -prosessista ja niitä on selostettu tarkemmin erillisessä perustelumuiustiossa.

9 §

Tutkimustyöstä tehdyissä sopimuksissa ei ole tietoa tutkimustyön harjoittamisen päätoimisuudesta, eikä voikaan olla, koska yliopisto ei voi seurata muiden kuin työsuhteisten ajankäyttöä eikä velvoittaa heitä tiettyyn ajankäyttöön. Vaaleissa 2017 vaaliluettelon otettiin kaikki, joilla oli tutkimustyöstä tehty sopimus voimassa, mikä saadun palautteen perusteella johti moniin perusteettomiin merkintöihin vaalioikeudesta. Vaaleissa 2021 keskusvaalilautakunta noudatti linjaa, että vaaliluettelon otettiin apurahatutkijan, vierailevan tutkijan ja vierailevan professorin sopimuksen solmineet, koska nämä ryhmät yleensä harjoittavat päätoimisesti tutkimustyötä sopimuskaudellaan. Muut 3 kohdan mukaisen sopimuksen solmineet voivat tehdä vaaliluettelon tiedoista oikaisupyynnön, jonka käsittelyssä lähtökohtana oli henkilön itsensä antamat tiedot tutkimustyön päätoimisesta harjoittamisesta yliopistossa.

Lisätty lääketieteellisen tiedekunnan toiveesta kohta, joka koskee lääketieteellisen tiedekunnan kaksoisaffilioituja. Lisäystä pidettiin perusteltuna, koska yliopistosairaalassa tehtävä työ koskee kiinteästi myös yliopistoa. Vakituksessa palvelussuhteessa olevat kaksoisaffiloidut ovat jo vaalioikeutettuja 1 kohdan nojalla, joten muutos koskee vain yliopistossa määräaikaaisesti työskenteleviä.

Lisätty teksti katkeamattomuuden määritelmästä. Noudatettu yliopistojen työehtosopimuksen tekstiä, mutta ei viitattu työehtosopimukseen. Keskusvaalilautakunnan pysyviltä HR-asiiantuntijoilta tarkistettu, että muutos on käytännössä toimiva.

10 §

Ryhmän määrätymisen ehdoton sitominen henkilön työtehtävään juuri 15.9. on aiheuttanut kohtuuttomia tilanteita, kun työntekijällä on ollut hyvin lyhyt tai heti 15.9. jälkeen päättyvä työstä vapautus, ja hän on sen takia kokonaan menettänyt vaalioikeutensa. Nyt ehdotettava muutos varmistaisi sen, että vain vaalioikeuksien käyttöön tosiasiallisesti vaikuttavat, seuraavalle vaalikaudelle ulottuvat työstä vapautukset johtavat vaalioikeuden menetykseen. Ryhmän määrätymisestä ja vaalikelpoisuudesta yliopistokollegion vaaleissa ei aiemmin ole ollut mitään määräyksiä vaalijohtosäännössä, vaan vastaavat määräykset on antanut yleishallinnon toimialajohtaja.

Keskusteltu lautakunnan pysyvien HR-asiiantuntijoiden kanssa, että ehdotettu muutos on käytännössä toteuttamiskelpoinen ja toimii riippumatta siitä, hoitaako työstä vapautettu toista tehtävää Helsingin yliopistossa vai onko hän työstä vapautuksen ajan poissa Helsingin yliopistolta. Ehdotuksen mukaista määrystä sovellettaisiin seuraavasti:

Matti, työstä vapautus HY:n lehtorin tehtävästä ajalla 31.5. – 31.10., on ko. ajan vanhempainvapaalla. Ryhmä määrätty lehtorin tehtävän mukaan, koska Matin työstä vapautus päättyy ennen vuodenvaihdetta, joten huomioon otetaan työstä vapautusta edeltävä tehtävä.

Teppo, työstä vapautus HY:n lehtorin tehtävästä ajalla 31.5. – 31.10. HY:n professorin tehtävän hoitamiseksi. Ryhmä määrätty lehtorin tehtävän mukaan, koska Tepon työstä vapautus päättyy ennen vuodenvaihdetta, joten huomioon otetaan työstä vapautusta edeltävä tehtävä.

Katri, työstävapautus HY:n lehtorin tehtävästä ajalla 31.5. – 28.2.26 HY:n professorin tehtävän hoitamiseksi. Ryhmä määräytyy professorin tehtävän mukaan, koska Katri on 15.9. professorina ja työstävapautus päättyy vasta vuodenvaihteen jälkeen.

Helena, työstävapautus HY:n lehtorin tehtävästä ajalla 31.5. – 28.2.26 Aallon professorin tehtävän hoitamiseksi. Helena ei ole vaalikelpoinen lainkaan, koska hänellä ei ole työtehtävää HY:ssä 15.9. ja työstävapautus jatkuu yli vuodenvaihteen

Lisätty yliopistopalvelujen henkilöstön vaalioikeutta tiedekuntaneuvostojen vaalissa koskevaan kohtaan sana ”lisäksi”, jotta on selvää, että tätä määräystä sovelletaan ryhmän määräytymistä koskevan määräyksen lisäksi. Vaalioikeus tiedekuntaneuvoston vaaleissa määräytyy siis rekisteröitymisen mukaan, kun henkilö 15.9. -säännön mukaan on yliopistopalvelulainen.

11 §

YPA 2.0 -prosessista aiheutuva muutos, koska yliopistopalvelujen nykymuotoinen jako yhteisiin ja lähipalveluihin lakkaa YPA 2.0 -prosessin myötä. Asiaa on selostettu tarkemmin erillisessä perustelumuiustiossa. Keskusvaalilautakunnassa keskusteltiin joissakin lausunnoissa esitetystä toiveesta, että myös muut palveluyksiköt kuin yliopistopalvelut voisivat olla edustettuina tiedekuntaneuvostossa. Tätä ei pidetty tarpeellisena mm. koska muiden palveluyksiköiden toiminta on järjestetty lähinnä kampuksittain, eivätkä niiden tehtävät liity läheisesti tiedekuntaneuvostojen toimivaltaan kuuluviin päätöksiin. Tiedekuntia voi rohkaista kutsumaan tiedekuntaneuvostojen kokouksiin kuultavaksi yliopiston kirjaston ja Tietotekniikkakeskuksen asiantuntijoita, jotta palveluihin välittyä tietoa tiedekunnan tarpeista.

12 §

Tehty aiempien pykälien muutosten edellyttämät tekniset korjaukset.

Muutettu ”laatii, vahvistaa ja julkistaa vaaliluettelon” muotoon ”laatii ja julkistaa alustavan vaaliluettelon”. Näin selvennetään, että vaaliluettelo tulee lopulliseksi ja vahvistetaan vasta, kun oikaisupyynnöt on käsitelty.

13 §

Yliopistokollegion vaaleissa ei ole aiemmin erikseen vahvistettu vaaliluettelo, eikä luettelon tietoihin ole voinut vaatia oikaisua. Aikataulusyistä oikaisuvaiheen lisääminen olisi erittäin haastavaa, ja sille on myös vähemmän tarvetta, koska tiedekuntien edustajia ei valita suorilla vaaleilla, vaan tiedekuntaneuvostoissa. Lisäksi useimmat selvät virheellisyudet on saatu korjatuksi jo edellistä vaaliluettelo laadittaessa. On vaikeampi perustella, miksei vaaliluettelo vahvisteta kollegion vaalissa lainkaan.

14 ja 15 §

Muutettu 14 §:n otsikko vastaamaan pykälän sisältöä ja tehty vaalitoimikuntapykälän kumoamisen edellyttämä tekninen korjaus.

15 a §

Lisätty uusi pykälä yliopistokollegion ehdokkaiden ilmoittamisesta. Ehdokkaiden ilmoittamisen ryhmien välityksellä ei ole tarkoitus ohjata sopuvaaliin, vaan ryhmän tulisi ilmoittaa kaikki ehdokkaat, joilla on ryhmässä kannatusta. Puuttuvien jäsenien määräämisestä yliopistokollegioon ei ole ollut määräystä lainkaan, mutta tällainen määräys on syytä ottaa muita toimielimiä vastaavasti.

19 §

Tehty vaalitoimikuntapykälän kumoamisen edellyttämät tekniset korjaukset.

19 a § ja 19 b §

Nostettu vaalijohtosääntöön ne yliopistokollegion vaalia koskevat ohjeet, jotka yleishallinnon toimialajohtaja antoi edellisissä vaaleissa.

20 §

Lisätty selkeyssyistä viittaus 1 §:ään.

21 §

Muutettu kohta ryhmän muuttumisesta siten, että jäsenen pysyvä tai pitkäaikainen ryhmän vaihtuminen johtaa jäsenen vaihtamiseen. Tämä on perusteltua, koska jos keskiryhmää edustava jäsen siirtyy pysyvästi tai pitkäaikaisesti professoriryhmään, keskiryhmä jää nykyisen määräyksen mukaan tosiasiallisesti edustetuksi ja vastaavasti professoriryhmällä on ylliedustus.